

Klara Svenskan Elevbok åk 4

Tala Läsa Skriva

Läraranvisning punktskrift

Verksnummer: 41181

Den här läraranvisningen är till för att du som undervisande lärare ska få information om hur den pedagogiskt anpassade boken skiljer sig från originalboken och hur ni kan arbeta med den.

Pedagogisk anpassning gör läromedel tillgängliga för elever med synnedsättning genom att visuellt beroende innehåll omarbetas. Målet är att elever med svår synnedsättning/blindhet ska kunna använda läromedlet på samma sätt som sina klasskamrater. De anpassade uppgifterna ska ha samma pedagogiska innebörd som förlagan och eleven ska vara lika självgående som de övriga i klassen.

Plocka upp eventuella svällpappersbilder så snart du kan och förvara pärmarna stående. Svällpappersbilderna kan klibba ihop och den tryckta punktskriften, i exempelvis innehållsförteckning och nycklar, riskerar att plattas till om de förvaras liggande. Den tillfälliga lukt, som kan förekomma då svällpappersbilderna är nytryckta, hinner också avta tills de ska användas av eleven.

Har du frågor, eller vill dela med dig av dina synpunkter på den pedagogiska anpassningen av denna bok, mejla till anpassningsfunktionen@spsm.se.

Behöver du komma i kontakt med försäljningen går det bra att mejla till order@spsm.se eller ringa på tel. 020-23 23 00.

Trevlig läsning!

Läroanvisning

Titel: Klara svenskan åk 4 Elevbok Tala Läsa Skriva

Författare: Eriksson m.fl.

ISBN: 978-91-27-43802-6

Innehåll

Bilaga till läroanvisning punktskrift.....	1
Generella förändringar av boken	2
Sidspecifika förändringar.....	3
Till läsaren.....	11
Pedagogiska tips	12
Bildbeskrivningar	14

Bilaga till läroanvisning punktskrift

Till läroanvisningen finns en bilaga som heter **Bilaga till läroanvisning punktskrift**. Det är en PDF där du kan se hur hela boken, sida för sida, är pedagogiskt anpassad och utformad. Filen är i svartskrift och är en exakt spegling av punktskriftsboken vilket innebär exempelvis att förtecken för siffror, versaler, stilsorter och liknande återges. Exempelvis är siffertecknet (p3456) som en grind före siffran, och versaltecknet (p6) som ett understreck före bokstaven osv. Det är också i denna fil som du ser alla eventuella bildbeskrivningar som finns i boken samt om något har utgått osv.

Filen finns att ladda ner på SPSM:s hemsida, <https://webbutiken.spsm.se/>

Sök på bokens titel i SPSM:s butik och ladda ner filen som heter **Bilaga till läroanvisning punktskrift**. Där finns också den här läroanvisningen som PDF.

Observera att Bilagan kan ha ett udda pappersformat, FA44, och det kan påverka möjligheten att skriva ut den. Bäst är att läsa bilagan digitalt.

Generella förändringar av boken

Under denna rubrik beskrivs de generella tillägg och ändringar som är gjorda i den punktskriftsläsande elevens bok, till exempel på vilket sätt ikoner eller text i marginalen är hanterade.

- Källförteckning till övriga bilder utgår.
- Bildbeskrivningar finns till de flesta bilder, men bilder på barn med pratbubbla saknar bildbeskrivning. Eleven får dock oftast reda på om det är en flicka, pojke eller flera barn som säger något t.ex. En flicka säger: ...
Ibland kan bildförtydligande finnas inkluderat i uppgiftens anvisningar.
- Då det i elevens bok står att han/hon ska "stryka under/över" eller "ringa in" så markerar eller skriver eleven sitt svar.
- Uppgifter där de seende eleverna drar streck mellan exv. fråga och svar "parar" eleven ihop fråga och svar genom att skriva svaret.
- Uppgifterna är numrerade så att det blir lättare att hålla reda på svaren och för att underlätta rättning av uppgifterna.
- Onödiga versaler utgår.
- Kursiv och fetmarkering av ord eller hela meningar utgår.
- Uppgifter där eleven ska markera med färger markerar eleven med (), // eller med bokstäver.
- Varje nytt kapitel börjar på ny högersida.
- Numrering av uppgifter är placerade i vänster marginal.
- Meningen "Klara färdiga, gå!" markeras med nedsänkt g (p2,3,5,6) i vänster marginal.
- "Checklista" markeras med full punktskriftscell i vänster marginal.
- Matriserna är markerade med ett m i vänster marginal.

Bokens innehåll är förändrat på många ställen. Titta gärna i Bilaga till läraranvisning punktskrift för att enklare se förändringarna.

Sidspecifika förändringar

Här kan du läsa om sidspecifika tillägg och ändringar. Det kan också vara sidspecifika instruktioner till dig som lärare, till exempel att ta fram konkret material.

2

Uppgift 1

Skriv punktskriftsiffror på små lappar så kan eleven markera ordningen direkt i texten. Siffrorna sätts fast med häftmassa. Spara siffrorna och återanvänd dem.

14

Uppgift 1

Kom överens med eleven hur han/hon ska markera eller skriva sina svar. Man kan exempelvis låta svartskriftsbokens färgmarkeringar ersättas med exempelvis //, () eller bokstäver.

Uppgiften har följande utseende

Se efter om inledningen i Min dag på zoo svarar på frågorna. *Markera eller skriv* svaren på frågorna.

Inledningsfrågor

- Vem eller vilka handlar texten om?
- Vad gjorde de? Osv.

14

Uppgift 3

Även här är det bra om ni kommer överens om vilken form av markering eleven ska ha för sammanfattningen och åsikterna. Uppgiften har fått följande ändring av texten:

... *Markera* den avslutande sammanfattningen *samt* de egna åsikterna.

17

Matris

Då matriserna återkommer i boken kan det vara bra att vid första tillfället göra en genomgång av hur det är tänkt att eleven ska fylla i dem. Tabellupplägget har utgått och eleven skriver sitt svar.

18

Uppgift 2

Då meningarna är gulmarkerade i svartskriftsboken och lätta att hitta för den seende eleven har eleven med synnedsättning fått meningarna skrivna i direkt anslutning till uppgiften.

20

Uppgift 3

En del elever med synnedsättning tycker att det är svårt att rita bilder och då kan man välja att låta eleven beskriva med ord.

30

Förutspå med stöd av textstrukturen

Eleven markerar rubrikerna med ett r och inledningen med parenteser och bildbeskrivningen med //.

... Ta hjälp av textens struktur för att förutspå innehållet i Vikingatåg på sid 31.

- 1 Markera rubrik och underrubrik med *ett r*.
- 2 ... Läs och markera den *med parenteser*.
- 3 Markera *hänvisning till bildbeskrivning med //*.
- 4 Vad får du reda på när du läser *bildbeskrivningen*? ---

32

Tolka kartor, tabeller och diagram - Vikingarnas resor i Europa

Svällpapperskarta finns. Gör en individuell genomgång med eleven innan ni börjar med kapitlet. Tänk på att eleven behöver många träningstillfällen för att kunna lära sig tolka och avläsa svällpapperskartor/bilder. Därför är detta ett bra tillfälle att lägga ner lite extra tid på just träning, då eleven fått kartan som ett naturligt inslag i undervisningen.

33

Tabell

Svällpappersbild finns. Gör en gemensam genomgång av hur man avläser tabellen.

Visa gärna genom att rita en enkel ritmuffsbild hur en runsten och runorna ser ut som förtydligande till bildbeskrivningen.

38

Diagram

Svällpappersbild finns. Gör en gemensam genomgång av diagrammet.

39

Uppgift 2

Eleven kan markera direkt i texten om man skriver siffrorna på mindre lappar som eleven kan sätta fast med häftmassa eller så får eleven markera med häftmassa och sedan redovisa för läraren.

40

Förtydliga texten

Eleven får förtydligande text inom parentes: (underrubrik 1, 2 och 3) efter markeringen ---.

41

Uppgift 3 och 4

Uppgiften är inte anpassad för en elev med synnedsättning eftersom eleven får bilderna som bildbeskrivning. Man kan dock ge eleven tipset att efter att ha läst bokens bildbeskrivning förtydliga bildbeskrivningarna med egna fakta, som de får själva hitta på. Då är det viktigt att påpeka att det är OK att "hitta på". Många elever med synnedsättning har svårt med detta för de tror att man inte får fabulera.

Eventuellt kan man låta eleven välja en "egen" tänkt bild som har med ämnet att göra och utifrån den egna bildbeskrivningen motivera varför han/hon gjorde sitt "bildval".

42

Tankekartan

Tankekartan är skriven löpande med förtydligande inom parentes.

Rubrik: ---

Inledning: ---

Underrubrik: ---

--- (stödord) osv.

43

Uppgift 6

Uppgiften finns med, men det kan räcka med att eleven skriver en bildtext. Att rita är inte alltid så lätt för en elev med synnedsättning och att rita tar tid.

46

Att redovisa

Informera eleven om vad som menas med talkort. Eleven skriver talkortens stödord på sin Perkinsmaskin eller dator.

49

Uppgift 3

För att spara tid kan man skippa att rita bilden och låta eleven skriva endast bildtexten.

54

Uppgift 1

Färgmarkeringen utgår. Eleven markerar med parenteser.

55

Uppgift 5

Här kan eleven om han/hon hellre vill endast beskriva tornet med ord.

Rita *eller beskriv med ord* hur du föreställer dig att tornet ser ut.

56

Uppgift 1

Eleven markerar med streck.

Läs och *markera* det i texten som beskriver miljön med //.

56

Uppgift 3

Eleven ritat eller beskriver sin bild med ord.

58

Färgmarkeringar

Markering med färger utgår. Eleven har fått tips om att markera med bokstäver r för rött, g för gult och l för lila. Men eleven kan naturligtvis själv välja vilka tecken som han eller hon vill markera med. Eleven kan även skriva sina svar.

60

Uppgift 1

Eleven använder de förslag till markeringar som tidigare använts. Uppgiften har fått följande utseende:

Läs den nordiska myten och *markera* personbeskrivningar med (), miljöbeskrivningar med //, problemet r och lösningen g.

61

Uppgift 2

Rita gärna ett berättelseansikte på elevens ritmuff/Blackboard så att eleven får en egen bild av vad man menar med rubriken Berättelseansikte.

65

Uppgift 3

Förklara lite extra vad bilderna förmedlar.

65

Uppgift 4

Passa på att samtala med hela klassen och eleven med synnedsättning om hur viktigt kroppsspråket är när vi umgås och för den som inte ser kan kroppsspråket orsaka många onödiga missförstånd. Det är väl använd tid så passa alltid på att tala lite extra om kroppsspråkets betydelse så fort det dyker upp naturligt i undervisningen.

66

Uppgift 2

Eleven har endast namnet på de som ska ha huvudrollerna. Förtydliga uppgiften om så behövs.

76

Berättelseansiktet

Själva bilden utgår. Men rita gärna en enkel skiss på elevens ritmuff eller Blackboard så att eleven förstår vad man menar med ordet berättelseansikte.

77

Uppgift 6 – matris

Följande förändring har gjorts:

... Bedöm kamratens text, genom att läsa den och *skriv något av kriterierna: inte än, ofta eller ja* i matrisen.

Matris

Fantasyberättelsen innehåller:

- 1 en portal ---
- 2 två världar --- osv.

78

Reflektera - Venndiagram

Svällpappersbild finns. Kolla så att eleven har tolkat bilden rätt. Eleven skriver sina ord med hjälp av Perkinsmaskinen eller på datorn.

82

1. Instruera varandra i hur tandborstning går till utifrån bilden. Använd gärna tidsorden ovan.

Bild:

Borsta tänderna rätt

För att hålla tänderna rena och fina måste du borsta dem noga varje morgon och kväll.

Du behöver: tandborste, glas och tandkräm

1. Tandkräm från tub till borste.
2. Tandborste på tänder i överkäke .
3. Tandborste på tänder i underkäke.
4. Bulliga kinder som gurglar runt vatten.

83

Instruktionsstegen

Instruktionsstegen som bildbeskrivning blir endast en massa text som påminner mycket om det skriftliga meddelande. Därför kan det vara trevligt om man ritar en enkel skiss med föremålen på elevens ritmuff/Blackboard.

85

Uppgift 3

Uppgiften är omarbetad så eleven kollar enbart om ingredienserna är skrivna i rätt ordning. Uppgiften tar lite längre tid då eleven inte kan läsa både instruktionen och ingredienserna samtidigt.

Undersök om ingredienserna är skrivna i logisk ordning i förhållande till stegen i Gör så här-instruktionen.

87

Uppgift 3

Uppgiften har fått följande utseende:

... Para ihop ord och förkortning.

Förkortningar: cl hg kg l osv.

Ord:

- a) milliliter ---
- b) liter --- osv.

90

Uppgift 1

Svällpappersbild finns.

1. Se svällpappersbild.

Vilken symbol a–f passar ihop med vilken betydelse?

Symbolernas betydelse:

- kärlek ---
- fred: ---
- tältning förbjuden ---
- regn ---
- toalett ---
- sjukvård ---
- mobilförbud ---
- matsservering ---

90

Uppgift 2

Skylten är beskriven istället.

2. Vägmärket för övergångsställe är fyrkantigt med blå bakgrund. Inuti finns en vit triangel, i den går en person på ett övergångsställe. Det är en symbol för en instruktion.

- Vad vill vägmärket säga till de som går? ---
- Vad vill vägmärket säga till bilisterna? ---

91

Uppgift 3

Skylten är beskriven istället

3. En utrymningsskylt. En person springer mot en utgång, bredvid en pil som pekar nedåt. Tänk dig att den här skylten skulle tas bort och ersättas med ord. Ge förslag på hur instruktionen skulle se ut.

Vad skulle det stå? ---

91

Uppgift 5

Eleven ritar på sin ritmuff alternativt Blackboard.

96

Uppgift 3

Bilderna har fått de grafiska strukturernas namn.

I boken har du arbetat med fyra texttyper.

Para ihop de grafiska strukturerna med de olika texttyperna.

Texttyp

- 1 Återberättande text ---
- 2 Faktatext ---
- 3 Berättande text ---
- 4 Instruerande text ---

Grafisk struktur

- a) *Tankekartan*
- b) *Berättelseansikte*
- c) *Instruktionsstegen*
- d) *Röda tråden*

Till läsaren

I den pedagogiskt anpassade boken återfinns en text som riktar sig till eleven och som kan vara bra att känna till innan arbetet med boken påbörjas. Samma text hittar du här. Läs denna text tillsammans med eleven!

- Skriv dina svar i en egen fil på datorn.
- De flesta uppgifter är numrerade så blir det lättare att rätta uppgifterna.
- Nytt kapitel börjar alltid på högersida. Markera var du är i boken med ett gem.
- Det finns bildbeskrivningar till de bilder som behövs för att du ska kunna lösa dina uppgifter. I boken förekommer många tecknade bilder på barn som kommenterar bokens texter/uppgifter. Barnens utseende beskrivs inte, men du får redan på om det är en flicka eller pojke som säger eller tänker något då deras kommentarer inleds med exv. En flicka säger ... osv.
- Det finns även några svällpappersbilder. Förvara dem i närheten så att du snabbt kan ta fram dem.
- Varje nytt kapitel inleds med ett fotografi/bildbeskrivning + bildtext.
- I uppgifter där dina klasskamrater "drar streck" mellan ett ord och exv. ordets förklaring har uppgifterna omarbetats så att du istället parar ihop och skriver ordets förklaring eller numrering.
- När det i svartskriftsboken står att du ska markera med olika färger markerar du exempelvis med (), // och bokstäver.
- Istället för att kryssa i bokens Matriser skriver du: inte än, ofta eller ja. Matriserna är markerade med ett m i vänster marginal.
- Meningen "Klara färdiga, gå!" markeras med nedsänkt g (p2,3,5,6) i vänster marginal.
- "Checklista" markeras med full punktskriftscell i vänster marginal.

Pedagogiska tips

I detta avsnitt hittar du pedagogiska och metodiska förslag på hur ni kan arbeta med de olika uppgifterna i boken. Här återfinns också förslag på olika pedagogiska hjälpmedel som skolan kan behöva köpa in eller ta fram för att ni ska kunna arbeta med boken på ett bra sätt.

- Eleven svarar på uppgifterna på datorn. Skapa en mapp i datorn med bokens namn. Den mappen ska ligga i en mapp för svenska. På så vis skapas en trädstruktur i datorn som gör att eleven själv kan hitta.
- Uppgifterna har numrerats för att underlätta vid samtal om olika svar och rättning av uppgifter.
- Bildbeskrivningar finns men de kan aldrig ge exakt samma information som de seende eleverna får genom att se på bilderna. Samtala därför gärna om bilderna och ge den extra information som eleven med synnedsättning kan ha nytta av för att få samma förståelse som de seende eleverna.
- Använd de svällpapperskartor som levererades till grundboken. Se till att eleven lär sig att själv plocka fram svällpappersbilderna. Kan ses som träning i att ta mera ansvar för sitt eget lärande.
- Ett tips för att inte glömma bort att det finns en svällpappersbild kan vara att vid mottagande av materialet skriv ett S i svartskriftsboken vid aktuella bilder.
- Att tolka svällpappersbilder är tidsödande och svårt och eleven behöver få många tillfällen att träna detta. Ta därför tillfället i akt att på ett naturligt sätt få in denna träning i undervisningen!
- Det kan även vara bra att kunna sätta fast elevens svällpappersbilder på ett mjukare underlag (exv. en platta i kork från SPSM. Best.nr. 6015) för då kan man markera med kulnålar.
- De tecknade bilder på barn som tipsar om något, kommenterar text etc. utgår men ersätts oftast med en kort information exv. En flicka säger ... Två elever säger: ...
- Varje kapitel inleds med ett fotografi/bildbeskrivning. Tag som vana att samtala om bilden.
- Vissa uppgifter kan kräva förberedelser, exempelvis att kopiera en text och lägga in den på datorn i ett Word-dokument så att eleven på ett smidigare sätt kan skriva, markera och göra ändringar i texten. På så sätt kan man spara tid.
- Ritmuffen är ett bra hjälpmedel för att förklara en bild t.ex. berättelseansiktet eller stegen. Rita en **enkel** skiss. Skala bort all onödig information. Man kan även göra det enkelt för sig genom att göra en kopia av den bild man vill rita genom att kopiera den i skolans kopiator. Sedan är det bara att stoppa in den kopierade bilden i ritmuffen. Fyll i de konturer som Du anser behövs för förståelsen och skriv sedan den text som eleven behöver genom att sätta in ritmuffen i elevens Perkinsmaskin eller använd elevens Blackboard (Best.nr: 10326).

- Berättelseansiktet, Stegen etc. har "teckningar" som kan behöva förklaras för eleven med synnedsättning då han/hon endast har bildens text utan aktuell inramning.
- När eleven ska fylla i Matrisen så skriver eleven sitt svar: inte än, ofta eller ja.
- Var medveten om att uppgifter där eleven ska para ihop olika meningar/ord etc. tar längre tid att lösa för en elev med synnedsättning.
- Glöm inte bort att ge eleven feedback och att kolla att uppgifterna har lösts rätt.
- Tänk på att det tar längre tid för en elev med svår synnedsättning att läsa bokens texter, bildbeskrivningar och uppgifter.
- Uppmana eleven att alltid läsa igenom hela uppgiften innan eleven börjar skriva sina svar.
- Vid prov har eleven med synnedsättning också rätt att få mera tid till sitt förfogande.

Bildbeskrivningar

Här hittar du en sammanställning av alla de bildbeskrivningar som beskriver originalbokens bilder.

4

En strand med en blå bänk i förgrunden. På bänken finns ett par flip-flop skor och en hopvikt randig handduk. I den suddiga bakgrunden ser man ungdomar som paddlar.

6

Tre tecknade serier.

A

- Flickan dyker ner i vattnet.
- Flickan står uppe på trampolinen. Hon ser lite bekymrad ut när hon tittar ner mot vattenytan.
- Flickan "trampar vatten" och håller upp ena handen och säger glatt: "Yes!"
- En flicka klädd i röd baddräkt klättra upp för en stege till en trampolin.

B

- En gul lastbil med texten, "Fri frakt" kör på övergångstället, rakt i några vattenpölar så att vattnet skvätter på killen som promenerar på trottoaren. På andra sidan gatan står en tjej och ser vad som händer.
- Tjejen står bredvid killen och frågar: Hur gick det?
- En gata där en kille promenerar på trottoaren strax intill ett övergångsställe. Det är vattenpölar på gatan.
- Den gula lastbilen har precis passerat övergångsstället och tjejen skyndar över gatan mot den blöta killen.

C

- Tjejen står med cykelns framhjul vid den gula väskan, som ligger på marken.
- En tjej stoppar ner en röd strumpa i en gul väska med texten Sport.
- Tjejen cyklar med den gula väskan på pakethållaren.
- Den gula väskan faller av cykelns pakethållare. Tjejen säger: Ånej.

7

Fyra tecknade bilder.

- 1 En tjej och en kille sitter vid ett runt bord och dricker kaffe och äter bröd. Gott! säger killen. En röd fågel går på marken och äter smulor. I bakgrunden står en servitör som håller i ett fat med mer bröd.
- 2 En stor röd fågel hoppar upp på bordet och tar killens bröd. Han säger: Nej!
- 3 Alla ser förvånande ut när fågeln flyger iväg med brödet.
- 4 Servitören kommer fram och erbjuder paret nytt bröd. Fågeln flyger nöjd iväg och killen och tjejen ser nöjda ut.

11

Två sjölejon vid en bassängkant. Den ena gapar som om den väntar på att skötarna ska kasta något ätbart till den.

18

Bokens omslag har grön bakgrundsfärg med texten: Lennart Lordis (dagbok) loggbok
Utsikt från livets planet

Tove Berggren

Här ser man en kille med glasögon, lockigt hår, klädd i vit- och svart-randig, långärmad tröja, gråa byxor och röda skor. Killen står på händerna uppe på ett högt berg. Man ser även en gul stjärna, ett svart hjärta, en blix, en hajfena och en döskalle i svart.

21

Herr Muffins äter upp siffran åtta. Runt om Herr Muffins finns olika sorters tal och matematiska tecken. Exv. $1 + 2$, $6 -$, $\%$, $16 + 8 = 24$, $=$ samt en massa siffror.

26

En man sitter med korslagda ben och tittar fram mellan benen på en stor, svart grand danois. Hunden står på en gräsplätt med ett hundben liggande på gräset.

31

Bokens text är dekorerad med röda slingor och tecknade bilder: ett ansikte, ett vikingaskepp, en moské, en viking med svärd, en viking som blåser i ett stort horn.

31

Ett fotografi på en bildsten från Gotland. Förutom runstenar ristade vikingarna även in bilder i sten.

Här ser man ett vikingaskepp med roddare som står under ett hissat segel, allt uthugget i sten.

33

En runsten där man målat de inhuggna runorna med röd färg.

38

Återvinningscentral

Två bås där man ska lägga dataskärmar i den ena och i den andra övrigt elskrot.

39

Kanske ett loppisfynd, två kaffekoppar med fat.

39

Två armband flätade av olikfärgat garn.

41

Tre fotografier

- a) En soptipp. En stor traktor kör på ett berg av soppåsar. ---
- b) En bil kör på en väg. ---
- c) Tre vita vindkraftverk. ---

44

Ett hemskt, grönt monster med röd, stor, rund mage, röda öron och nos. Monstret har svarta taggar på armarna, svart hår och en ljusbrun lång svans med röda taggar. Slutet av svansen ligger i en knorr. Monstrets mun har många vassa och långa tänder, ögonen är stora och på huvudet finns två stora horn.

50

En stenlagd stig leder upp mot en portal i en gammal byggnad i sten beläget på en kulle i skogen.

53

Ikaros och Daidalos flyger uppe bland molnen med hjälp av vingar som de klätt med fågelfjädrar.

60

En tecknad bild som illustrerar Fenrisulven. Han liknar en jättstor blå hund som är inlindad i en tunn tråd. Han har guden Tyr's hand i munnen. Bredvid står guden Tyr och kollar på hålet där hans hand suttit.

63

En teckning som illustrerar när schakalen får syn på tuppen högt uppe i ett träd. Hunden sover i en öppning i trädet.

64

När haren och sköldpaddan skulle tävla

Fyra bilder

1. Solen skiner och haren och sköldpaddan står klara för start.
Haren säger: Den här tävlingen vinner jag lätt!
2. Haren är trött och har lagt sig att sova.
Haren säger: ---
Sköldpaddan fortsätter gå.
3. Det har blivit natt. Månen lyser och sköldpaddan går förbi haren, som precis har vaknat.
Haren säger: ---
4. En glad sköldpaddan passerar målet först.

65

Fyra tecknade bilder.

- a) En person hoppar och skakar. ---
- b) En kille står framåtböjd och gråter. ---
- c) En tjej skrattar hjärtligt. ---
- d) En flicka sitter och vilar med knäna uppdragna mot bröstet. ---

80

Man ser två händer som bygger en modellträbåt.

83

Instruktionsstegen

(Tecknad stege med föremål som har ritats vid varje steg.)

Rubrik: Osynligt meddelande.

Bakgrund: Lär dig att skicka hemliga meddelanden, precis som spioner. Här får du lära dig hur du skriver med osynlig skrift.

Du behöver: citron, skål, papper, tandpetare, spis

Steg 1: Citronsajt pressas ner i skål.

Steg 2: Tandpetare doppas i skålen.

Steg 3: Skriv med tandpetaren på papperet. Steg 4: Torka papperet.

Steg 5: Papperet in i ugnen.

84

Ett fotografi på ett nybakat scones med grädde och bär.

85

Två tårtor

- Första tårtan har synlig fyllning mellan tårtbottnarna, som syns tydligt. Överst på tårtan ligger det lite grädde och delade jordgubbar.
- Tårta nummer två är helt täckt med grädde och ovan ligger hela jordgubbar samt grädde spritsat i ett mönster längs kanten på tårtan.

86

En rosafärgad smoothie i ett glas med sugrör. Bredvid glaset ligger några hallon.

91

Skylt med två symboler placerade bredvid varandra.

- Den ena symbolen har vit bottenfärg och en grönfärgad person som springer.
- Symbolen bredvid har grön bottenfärg och en vit pil som pekar nedåt.

92

En grön kameleont som sitter på en axel.